

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

1. december.

Pred petimi leti je sklenilo Narodno veče v Zagrebu dne 24. novembra, da se vse kraje, v katerih živi naš troimenski narod, združijo v eno državo s kraljevinama Srbijo in Črno goro.

Dne 1. dec. so odposlanci Narodnega veča izročili tedanjemu regentu prestolonasledniku Aleksandru adresu, ki izjavlja, da so Slovenci, Hrvati in Srbi na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije začasno konstituirali nezavisno narodno državo in da se hočejo združiti s Srbijo in Črno goro v edinstveno narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bi obsegala vse sklopljeno ozemlje južnih Slovanov. Sklep Narodnega veča je bil, kar se naglašava v adresi, naj se pod vladno kralja Petra osnuje edinstvena parlamentarna vlada z edinstvenim narodnim predstavništvom.

Narodno veče je v tej adresi izrazilo željo, naj bi se začasno narodno predstavništvo osnovalo sporazumno z njim in predstavniki kraljevine Srbije in naj bi se po modernih parlamentarnih načelih določila odgovornost državne vlade napram temu narodnemu predstavništvu, da se tako izrazi načelo ustavnosti in parlamentarne odgovornosti vlade. Iz istega razloga naj bi ostali v veljavi pod kontrolo državne vlade dosedanji avtonomni administrativni organi, ki naj bodo za svoje uradovanje odgovorni tudi avtonomnim predstavništvom.

V prehodni dobi, pravi adresa, bi se imeli ustvariti pogoji za končno organizacijo edinstvene države. Vlada bi morala v to svrhu pripraviti konstituanto, ki bi se izvolila na podlagi splošne, enake, direktne, tajne in proporcionalne volilne pravice.

Regent prestolonaslednik Aleksander je na adresu odgovoril in objavil zedinjenje Srbije z zemljami nezavisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v edinstveno kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Regent prestolonaslednik Aleksander se je zahvalil za zaupanje kraljevini Srbiji in njenemu narodu in izjavil, da s svojo vlado osvaja popolnoma, kar je predlagalo Narodno veče v Zagrebu.

S tem je bil izvršen državno-pravni akt ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo.

1. decembra praznujemo obletnico tega slovesnega čina. Pet let je od tedaj preteklo, bila so dostikrat viharna in težavna, izvršila pa se je med tem to, kar je Narodno veče v Zagrebu sklenilo.

Nade, ki jih je stavilo pred petimi leti naše ljudstvo v novo državno tvorbo, se niso povsem uresničile. Na eni strani so bile posledice svetovne vojne tako občutne in globoko ukoreninjene v vsem javnem življenju, da prehod k ustaljenosti političnih, gospodarskih in socialnih razmer še danes ni dovršen, na drugi strani pa je novoosnovana Jugoslavija trpela na tem, da niso njene političnega življenja vodili ljudje, ki bi bili v polni meri kos velikim zahtevam, ki sta jih stavila nanje ljudstvo in mlada država.

Čim bolj so bile poveljne razmere razdrapane, tem bolj bi potrebovali sposobnih in dalekovidnih politikov in državnikov, — teh pa ni bilo.

Koliko smo doživeli eksperimentiranja, koliko razočaranj radi nesmotrenosti dela političnih voditeljev in koliko je ljudstvo trpelo in še trpi radi osebnih in strankarskih borb voditeljev, ki so osredotočili vse svoje delo za ojačenje svoje po-

litične moči, ne pa dobrobiti celokupnosti.

Zedinjenje treh jugoslovanskih narodov v enotno državo je zgodovinsko dejstvo. Danes pa vidimo, da ga hočejo zanikavati celo oni, ki so bili njegovi duševni očetje. Zakaj? Za to, ker hočejo s sebe zvaliti odgovornost za doslej še neurejene razmere v naši mladi državi, za to, ker niso izpolnili tega, kar so ljudstvu obljubovali in kar je ljudstvo od njih pričakovalo.

Pot, ki jo nastopajo ti ljudje, je popolnoma napačna. Ozdravljenje more priti le od sporazumnega skupnega in nesebičnega dela za ljudske koristi in ne iz boja za stranke in osebe. Ali spoznavajo to naši politični voditelji? Na vseh dogodkih javnega življenja vidimo, da ne.

Toda priti bo moral čas, ko bodo morali spoznati to potrebo. Če tega sami ne bodo hoteli, je gotovo, da jim bo to spoznanje vsilila prej ali slej splošna ljudska volja.

In takrat bo 1. december zares praznik, ki ne bo zbujal spominov na neizpolnjene nade.

† Josip Stritar.

V nedeljo ob pol 22. je umrl v Rogoški Slatini pesnik Josip Stritar. V soboto je obolel na pljučnici in po kratki bolezni je umrl mož, velikan po duhu, ki je ustvaril temelje slovenskemu slovstvu in ki je začetnik novega duševnega gibanja med Slovenci.

Josip Stritar, s pesniškim imenom Boris Miran, je bil v 70. in 80. letih voditelj našega književnega gibanja, ki je tiste čase pokazal slovenskim

kulturnim delavcem novo pot, nove ideale, zблиžanje Slovencev k zapadno-evropsko kulturo. To je pomenjalo prevrat v slovenskem duševnem življenju. Stritar je začrtal novo pot slovenski književnosti, bil je svetovno izobražen človek, učitelj lepe oblike in besede. Stritar je dal smernice celi naši poznejši književnosti in njegove zasluge na tem polju ga postavljajo v prve vrste naših mož.

Josip Stritar se je rodil 6. marca 1836 v Podsmreki pri Vel. Laščah na Dolenjskem. Bil je ožji rojak Primoža Trubarja in Fr. Levstika. Otroška leta je preživel doma, kjer je dobil tudi osnovni pouk. Pozneje je odšel v Ljubljano. Bival je v Alojzijevišču, šolal pa se je v gimnaziji. V Alojzijevišču se je sešel z Levstikom in to srečanje je bilo za celo njegovo poznejše življenje odločilnega pomena. Pod Levstikovim vplivom se je Stritar začel baviti z literaturo. V Alojzijevišču je namreč Levstik osnoval literarni krožek, kjer so se pod njegovim vodstvom dijaki vadili v pisateljstvu. Kot četrtošolec je Stritar napisal prve pesmi. Priobčeval jih je v „Daničici“, v listu, ki so ga izdajali Alojzijeviščniki in ga urejeval Josip Marn. Kot šestošolec je napisal štiri pesmi za „Zgodnjo Danico“. Revolucijonarno leto 1848. je napravilo na slovensko mladino velik vtis. Vzbudilo je v mladih srcih ljubezen do rodnega jezika. Koncem šestega gimnazijskega razreda je Josip Stritar zapustil Alojzijevišče, ker ni čutil v sebi poklica za duhovniški stan. Leta 1855. je Stritar končal gimnazijske študije in napravil zrelostni izpit z odličnim uspehom. Jeseni l. 1855. je Stritar odšel na Dunaj na vseučilišče in se vpisal na filozofski fakulteti. Kot predmet si je izbral grško in latinsko jezikoslovje. Pridno je posečal predavanja, razum tega pa se je bavil s književnostjo. Ko je absolviral vseučiliške študije, se ni takoj posvetil profesorski službi, marveč je raje nekaj časa opravljal posel domačega učitelja pri raznih premožnih dunajskih rodbinah. Svoje prihranke je porabil za potovanja. Prepotoval je Bavarsko, Švico, Porenje in Češko. Bil je v Franciji, si ogledal Pariz in se vrnil preko Italije na Dunaj. Leta 1865. je prišel na Dunaj Josip Jurčič, ki je s Stritarjem ustanovil na Dunaju slovensko literarno društvo, v katerem so razpravljali o literarnih vprašanjih, čitali svoje spise in jih kritizirali. Jurčič in Stritar sta sklenila izdajati „Klasje z domačega polja“. Kot prvi zvezek tega klasja bi naj izšle Prešernove poezije z njegovim

življenjepisom in podrobno oceno njegovih del. Jurčič je naprosil za ta posel Josipa Stritarja, ki je to nalogo tudi prevzel. Spomladi l. 1866. je izšlo „Klasje“ s Prešernovimi poezijami in s Stritarjevim uvodom. Leta 1867. je napisal v Janežičevem „Glasniku“ razpravo „Česa je posebno treba našim pesnikom!“ L. 1868. je začel izhajati književni list „Mladika“. V svojem prvem in edinem zvezku je priobčila več Stritarjevih pesmi in njegovo povest „Svetinova Metka“. L. 1869. je Stritar na Dunaju izdal svoje „Pesmi“, ki so bile za našo književnost dogodek prvega reda. Ker je prenehal Janežičev „Glasnik“, je na prigovarjanje prijateljev Stritar osnoval nov beletristični slovenski list. Ob novem letu 1870. je izšel na Dunaju „Zvon“, katerega izdajatelj in urednik je bil Stritar sam. „Zvon“ je zbral okrog sebe najboljšiše takratne slovenske pisatelje. V „Zvon“ so pisali Levstik, Gregorčič, Jurčič, Ogrinc, Ivan Tavčar, Šuklje. V „Zvonu“ je Stritar priobčeval „Literarne pogovore“, v katerih je razpravljal o važnih književnih vprašanjih ter dajal nasvete pesnikom in pisateljem. Ker je pri „Zvonu“ sodeloval tudi Levstik, ki si je s svojim „Pavlihom“ nakopal veliko nasprotnikov, ker je v tem listu ostro kritiziral starokopitne ljubljanske razmere, so Levstikovi sovražniki nastopili proti „Zvonu“. Stritarja je to užalostilo in je ustavil izdajanje „Zvona“ koncem leta 1870., nakar sta se Stritar in Levstik odtegnila vsakemu javnemu delovanju. Šele lta 1872. je izdal tri „Prešernova pisma iz Elizija“ in tri zvezke „Dunajski soneti“. V dunajskih sonetih je Stritar povedal odkrito svoje mnenje o razmerah v domovini. Njegova beseda je zadela v živo in številni nasprotniki so nato osramočeni odložili orožje. Leta 1873. se je Stritar poročil z gospodično Terezijo Hochreiterjevo. Leta 1874. je v Hernalsu sprejel službo gimnazijskega učitelja in je na Dunaju služboval do svoje upokojitve leta 1901. Leta 1876. je zopet začel izdajati na Dunaju po petletnem prestantku „Zvon“. Kakor prvič, je tudi sedaj zbral okrog sebe celo vrsto najboljših slovenskih pisateljev. Sodelovali so Ivan Tavčar, Josip Jurčič, Fran Erjavec, Janko Kersnik, Fran Levec in drugi. V tem letniku je Stritar priobčil svoje „Dunajske „Elegije“, „Popotne pesmi“ in povest „Gospod Mirodolski“. Dunajski „Zvon“ je izhajal do l. 1880. Leta 1877. je Stritar na Dunaju izdal svoje pesmi v nemškem prevodu. Zbrani Stritarjevi spisi so izšli v letih 1887

ii. 1888 pri Ignaciju pl. Kleinmayerju in Ferdu Bambergu v Ljubljani. Bilo je šest debelih zvezkov s pesnikovo sliko. Tem zvezkom je leta 1899. dodal še sedmi zvezek. Sodeloval je tudi pri družbi sv. Mohorja v Celovcu, kjer je izdal več mladinskih pesnitev. Zadnjo svojo mladinsko knjigo je izdal kot 70letni starček pod naslovom „Lešniki“. Leta 1891. je izdal zbirko kratkih esmi, katerim je dal naslov „Drobiž“. Ko je Stritar stopil v pokoj, je živel s svojo ženo Terezijo in sinom Milanom, ki je sedaj profesor na poljedelski visoki šoli na Dunaju, v dunajskem okraju Gersthofu, kjer si je postavil lastno hišico z vrtičem. Tu je živel do svet. vojne, ko se je preselil v Aspang. Letos se je pesnik s svojo zvesto družico preselil v domovino in se nastanil v Rogaški Slatini, kjer so mu dali na razpolago stanovanje v državnem zdravilišču. V Jugoslaviji je bil odlikovan z redom Sv. Save III. razreda.

Josipa Stritarja so položili v ponedeljek dopoldne na mrtvaški oder na njegovem domu v Rogaški Slatini.

Josip Stritar, ki je bil častni meščan Ljubljane in Rogaške Slatine, bo pokopan v Ljubljani. Pogreb iz Stritarjevega doma se je vršil včeraj v sredo ob 1. uri popoldne na rogaški kolodvor, odkoder je odpeljal vlak zemeljske ostanke velikega pokojnika ob tri četrt na dve popoldne in došel ob 7. zvečer v Ljubljano.

Danes dopoldne so položili Stritarja v ljubljanskem Narodnem domu na mrtvaški oder, popoldne pa se je vršil pogreb na državne stroške. Slava in večni spomin velikemu pesniku!

Politični pregled.

Pretekli teden je finančni odbor sprejel po načelni razpravi državni proračun. Ta teden se je končala tudi podrobna razprava. Finančni minister je predložil finančnemu odboru pismo, s katerim privoljuje v povišanje nekaterih postavk v proračunu za leto 1923-24 oz. odobrava nekatera dopolnila. Na zahtevo ministra za javne zgradbe je sprejeta nova postavka 3 milijonov dinarjev za dovršitev zgradbe novega gledališča v Skoplju. V proračunu ministrstva za zunanje stvari je sprejeta vsota 9 milijonov Din. Polovica te vsote se računa v francoskih frankih po členu 22. zakona o državnem računovodstvu. Nadzorstvo o porabi tega kredita bo vršil odbor treh poslancev, katere bosta določila ministrski predsednik in predsednik na-

rodne skupščine. Finančni minister je pristal, da se predloženi proračun narodne skupščine poveča za 4 milijone 250.000 Din zaradi povečanja poslanskih dnevnic in materialnih izdatkov, vsled česar bo proračun narodne skupščine znašal 33.400.000 Din. Na zahtevo ministra prosvete je sprejeta v proračun vsota 500 tisoč Din za zgradbo gimnazije v Surdulici ter 1 milijon Din za opravo in knjige v biblioteki belgrajskega vseučilišča. Od finančnega ministra narodni skupščini predloženi načrt zakona o državnem proračunu za leto 1924—25. izkazuje rednih izdatkov: 6.233,754.725 Din 20 p; rednih dohodkov: 8.888,694.905 Din; povišek rednih dohodkov 2.654,940.181 Din 80 p; izrednih dohodkov 4 milijarde 391,245.276 Din 80 p; izrednih dohodkov 1.736,305.095 Din. Primanjkljaj izrednih dohodkov znaša 2 milijardi 654,940. 181 Din 80 p. Na ta način znašajo redni in izredni izdatki skupaj 10.625,000.000 Din. Toliko znašajo tudi redni in izredni dohodki. V proračunu je torej doseženo formalno ravnotežje. V ta zakonski načrt državne proračuna, čigar stroški so napram prvotnemu proračunu zvišani za 281 milijonov, je vstavljen nov kredit v znesku 127 milijonov Din za izplačevanje kuponov ter za dobitke 2 in pol odst. obveznic za vojno odškodnino. Kredit za oživotvorjenje zakona o uradnikih in ostalih nameščencih civilnega reda je zvišan od 400 milijonov na 600 milijonov Din. Kredit za reorganizacijo vojske je povečan od 100 na 120 milijonov dinarjev.

Vlada bo skušala proračunsko razpravo v plenumu pospešiti. Računajo, da bo proračun do 22. decembra rešen. Predsednik narodne skupščine je odločil, da se seja narodne skupščine vrši v petek, 30. novembra. Na seji se bo sprejel samo dnevni red prihodnje seje, ki bo šele v ponedeljek, 3. decembra, kajti 1. dec. je državni praznik, 2. dec. pa nedelja. Ministrski svet je sklenil, da se predlože narodni skupščini: 1. francosko 300milijonsko posojilo; 2. protokol o razmejitvi z Romunsko in 3. zakon o novem brogarskem društvu, ker mora sedanji brogarski sindikat 1. januarja leta 1924. popolnoma likvidirati.

Razmejitev Romunijo. Dne 24. t. m. je bila v našem zunanjem ministrstvu podpisana konvencija o razmejitvi z Romunijo. Konvencijo je podpisal v imenu naše vlade zunanji minister dr. Momčilo Ninčič, v imenu romunske vlade pa poslanik Teodor Emandi. En izvod konvencije je bil dostavljen medzavezniški razmejit-

veni komisiji v svrhu registracije, ki zboruje sedaj v Temešvaru. V zmišlu tega sporazuma dobimo v Banatu preko sevreske meje vasi Modoš, Bardanj, Šurjan, Veliki Gaj in Krivo Baro, kraljevina Romunija pa Jam, Žomboljo, Čordo, Staro Bebo in Pusta-Kerestur. V vaseh Modošu in Bardanju, ki štejeta po sedanjih podatkih nad 8 prebivalcev, je nekaj več kot polovica Srbov, Šurjan je popolnoma srbska vas, v Velikem Gaju pa je polovica Srbov, Kriva Bara je mažarska vas, vzeti pa smo jo morali zato, da se more izvesti potrebna poprava meje pri trojnem mejišču pri Bebi in Pusta-Keresturu. Od odstopljenih krajev so Jam, Čorda in Beba romunske vasi s 4300 prebivalci. Žombolja je nemška, Pusta-Kerestur pa je popolnoma mažarska vas. Razen tega je dobila kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev na onem delu Donave, ki tvori mejo proti Romuniji, otok Ogradino in Pleviševico, Romunija pa otok Moldavo, ki je po sevreski mirovni pogodbi pripadel naši državi. Otok Moldava ni naseljen in je last kmetov srbske vasi Stare Moldave, ki se nahaja na romunskem ozemlju. Ker je s tem sporazumom odstopila kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev ta otok Romuniji, nam je le-ta dala po obsegu isto površino nenaseljenega zemljišča vzdolž celine v Banatu. Za odstopljeno površino otoka Moldave je dobila kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev 569 hektarjev, pri Mokriini 102, pri Velikem Gaju 114 pri Šurjanu in 418 hektarjev pri Kloriju.

Nemške reparacije. Na izjavo, ki jo je podal dne 2. t. m. belgrajski nemški poslanik v imenu svoje vlade, da Nemčija ne more več nadaljevati plačevanja svojih reparacijskih obveznosti, niti izvrševati naročila, na katera je že dala gotove a konto dajatve, je ministrstvo za zunanje stvari izročilo odgovor naše vlade nemškemu poslaniku. Vlada izjavlja, da je v tem vprašanju edino kompetentna reparacijska komisija. Pri tej priliki objavlja ministrstvo za zunanje stvari, da želi naša vlada izjaviti, prej nego pade odločitev reparacijske komisije, da veruje, da bo nemška vlada spoštovala pridobljene prava naše domovine, kolikor se nanašajo na naročila naše države in ra naše oškodovance, v soglasju z že pridobljenimi pravicami na tisti način, kakor je to naša vlada storila napram pripadnikom nemške države.

Nemčija. Pretekli teden je nemški državni zbor odklonil z 230 glasovi proti 150 od meščanskih strank vladne večine predlagano zaupnico

Stresemannovi vladi. Dr. Stresemann je odšel takoj po glasovanju k državnemu predsedniku in mu predložil demisijo državne vlade. Po odklonitvi zaupnice vladi se je glasovalo o predlogu socijalnih demokratov glede ukinjenja izjemnega stanja. Predlog je bil odklonjen. Ob velikem odobravanju radikalcev desnice se je odklonil predlog komunistov, ki zahteva obtožbo veleizdaje proti Kahru, Ludendorfu, Lossowu in Hittlerju. Seje državnega zbora so bile odgodene do sestave nove vlade. Državni predsednik Ebert je pooblastil poslanca Kardorffa, člana levega krila nemške ljudske stranke, s sestavo nove nemške državne vlade, kar se mu pa ni posrečilo. Sporazum so onemogočili nemški nacionalci, ki so obljubili Kardorffu podporo samo pod pogoji, da izvede popoln prelom s socialnimi demokrati, izvede izrecno nacionalno politiko in odstrani takozvano socialistično nadvlado na Pruskem. Ker Kardorff ni hotel sprejeti teh pogojev, je vrnil državnemu predsedniku mandat za sestavo kabineta. Državni predsednik je nato poveril bivšemu državnemu ministru za obnovo dr. Albertu sestavo vlade z nalogo, naj sestavi vlado iz mož, ki so pripravljene lastne in strankarske interese zapostaviti in z vsemi silami delovati za državne potrebe. Dr. Albert pripada desnemu krilu demokratične stranke. Tudi dr. Albertova pogajanja s strankami niso uspela. Soc. demokratje žele, da bi se začasno poverila vlada nemškimi nacionalistom, ker so socialisti prepričani, da bi nacionalisti s svojo gospodarsko politiko doživeli popolen bankerot.

Konec nemškega pasivnega odpora. Pogajanja francosko-belgijskih oblasti s porenjskimi industrijci so dovedla do ugodnega zaključka. Pogodba velja do 15. aprila 1924 in ne prejudicira rešitvi reparacijskega vprašanja. Glavne točke sporazuma, ki se tiče 80 odstotkov poruhrskih rudnikov, določajo, da bodo industriji plačali na račun zaostalih davkov od 1. januarja do konec novembra 15 milijonov dolarjev in izročili razen tega 18 odstotkov čiste produkcije ter bodo v bodoče plačali 10 frankov od tone in zaloge spravljene po prvem decembru ostanejo v lasti zavezniških oblasti. Ta sporazum pomenja konec pasivnega odpora.

Francija. V francoskem parlamentu je imel 23. t. m. min. predsednik Poincare govor, v katerem je izjavil, da se položaj v Poruhrju zboljšuje. Ministrski predsednik je s številkami dokazal, da je bil uspeh

Kdo je kriv?

Pisanje časopisja SLS je podobno kričanju tatu, ki vpije: „Držite ga!“

Vse zabavljanje časopisja SLS proti centralizmu in Srbom ima edini namen, odvrniti pozornost od političnih grehov voditeljev SLS. Mi vemo, da so imeli po prevratu leta 1918. pristaši SLS odločilno besedo v tedanji narodni vladi, da so imeli v tej vladi absolutno večino in večjo moč, kakor pa jo je imela prej kaka vlada. Bila je to revolucionarna vlada, ki je imela na razpolago denar, vojake in ječe.

Gospodje SLS so gospodarili takrat kakor so hoteli in niso bili vezani na nobeno stran. Lahko bi delali za ljudske koristi brez vsakih ovir in noben bi jim ne branil, ako bi hoteli bivšo kranjsko deželno avtonomijo izpopolniti in razširiti na celo Slovenijo. Tega bi jim nihče ne branil, ker niso imeli nobenega gospodarja nad seboj.

In bila je kranjska deželna avtonomija na dobrih nogah, zakaj imela je urejene finance, kar je glavno. Današnji borci, pravilno kričači, za avtonomijo, pa v takratni narodni vladi niso imeli nujnejšega dela, kakor da so izpraznili polne deželne blagajne, ves deželni upravni aparat razbili, uničili vsako najmanjšo deželno avtonomijo, prenesli vse samostojne avtonomne posle v vladno palačo na Bleiweisovo cesto in s tem podržavili tudi vse deželne dohodke, ki jih je do tedaj ljudstvo po svojih izvoljenih zastopnikih upravljalo neodvisno od državne uprave.

S tem je bil storjen prvi korak k centralizaciji vse naše javne uprave. To njihovo delo se je nadaljevalo brez oziroma na ljudsko mnenje; moč, ki so jo imeli v rokah, so poklanjali prostovoljno pred belgrajska vrata, ki so se jim tudi odprla in za katerimi so se vsedli na ministrske stolce. In tiste čase je bilo ministrovanje jako prijetno, ker se ministri niso bavili samo z državnimi posli, ampak tudi s prekupovanjem fižola, ženskih modercev ter naramnic, ki so jih židje svetovnega slovesa pošiljali navdušenim, lačnim in bosim Jugoslovanom.

V Belgradu so poleg tega pripravljali tudi ustavotvorno skupščino. Podlago za to ustavotvorno skupščino so ustvarili na način, ki je popolnoma odgovarjal takratnemu mišljenju vodilnih politikov SLS. Bili so centralisti do mozga.

Šele, ko je ljudstvo začutilo na lastni koži posledice naenkrat popolnoma prevržene javne uprave, ko

je postajala nezadovoljnost splošna in ko je postal položaj voditeljev SLS v vladi nevzdržljiv, so voditelji SLS obrnili plašč in postali avtonomisti ter separatisti, ker so hoteli na demagoški način zvabiti na svojo stran volilce pod pretvezo, da je Belgrad vsega kriv, dasi so do tistega časa sami bili vedno na vladi in imeli tudi vso moč v rokah.

Volilce so pridobili zase. Kolikor moči so izgubili s tem, da niso bili na vladi, toliko so jo pridobili pri ljudstvu. Vsakdo bi pričakoval, da bodo kot močna opozicijska stranka z vsemi slovenskimi mandati priborili kaj za slovensko ljudstvo.

Njihovi uspehi so ostali negativni ravno tako sedaj, kot so bili prej, ko so bili na vladi. Nikjer nimajo ničesar pokazati. V svoji onemoglosti radi svoje absolutne nesposobnosti kriče in zabavljajo sedaj vse prek, zvrčajo krivdo za svoje neuspehe na vse druge činitele, samo da bi preslepili še za naprej svoje volilce.

Če tega, kar hočejo, ne morejo doseči niti z lepa, niti s silo, potem bi človek pričakoval, da bodo posiskali vsaj kako pot za sporazum. Tega do danes ni storili. Blamaža Markovega protokola ne pride tu v poštev, ker so v tem protokolu zahtevali vse kaj drugega, kakor pa izpolnitev ljudskih zahtev.

Rešitev obstoječih problemov na drug način kakor sporazumnim potem, pa ni mogoča, in če voditelji SLS in njeno časopisje danes drugače pišejo, je to navadno varanje in zapeljevanje ljudskih množic.

Ako torej vpije časopisje SLS, da smo Slovenci zapostavljeni v tej državi, je to edina krivda voditeljev SLS, ki so pomagali ustvariti take razmere in ki doslej še ničesar niso storili, da bi popravili svoje grehe.

POLITIČNE VESTI.

☞ **Kaj dela dr. Korošec.** Pod tem naslovom prinaša belgrajska »Samouprava«, glasilo radikalne stranke, članek v katerem se bavi s hujskajočo pisavo časopisja SLS, v prvi vrsti »Slovenca«, kateremu zamerava, da imenuje našo kraljevino velikosrbsko despotijo, ki ogroža kulturo, red in mir v celi Evropi in ki se mora v interesu človeštva uničiti. Z ozirom na pisavo »Slovenca« pravi na koncu »Samouprava«: »Kar se tiče g. Korošca in njegovih tovarišev, smatramo za dolžnost, da jih popolnoma resno opozorimo na to pisanje »Slovenca«, ki presega vsako mero in ki ne more ostati brez

poruhrske akcije zadovoljiv. Poincare je izjavil, da bo Francija od dajatev iz ruhrskega ozemlja odtegnila protivrednost zasedbenih stroškov, ostalo pa bo dobila reparacijska komisija. Poincare je govoril tudi o povratku bivšega nemškega kronprinca ter poudarjal, da bi pomenilo zlorabo miru, ako bi Hohenzollernci zopet prišli na prestol. Nato se je bavil z vprašanjem francoske varnosti ter obrazložil potek pogajanj, ki so se od verzajske konference vršila med zavezniki glede te zadeve. Opozarjal je na to, da sta Anglija in Amerika svoj čas obljubili Franciji varnostno pogodbo. Ostalo pa je le pri obljubi. Franciji se tudi v Cannesu ni posrečilo doseči od Anglije določene izjave, s kakimi močmi bi Francijo podpirala, ako bi prišlo do garancijskega pakta, ki ga je ponudil Lloyd George, in bi bila Francija od Nemčije napadena. Poincare je izjavil, da rešitev vprašanja glede vojaške kontrolne komisije po poslaniški konferenci ni idealna, vendar pa bi bil prelom Francije z zavezniki v škodo za Francijo in za evropski mir. Zbornica je končno izrekla vladi zaupanje s 526 proti 15 glasovom. — Francoski parlament je odobril Jugoslaviji posojilo 300 milijonov frankov s 5 odst. obrestmi in amortizacijskim rokom 10 let, ki pa se more podaljšati. Kot garancija bodo služili dohodki iz carine in državnih monopolov po odbitku obresti in amortizacije starih dolgov. Ceni se, da ostane okoli 500 milijonov frankov na leto kot garancija za francosko posojilo. Dovoljene kredite bo porabila Jugoslavija za javne zgradbe, za železniški in telegrafski material ter za državno obrambo.

Bolgarska. Končni izid parlamentarnih volitev v Bolgarski je sledeči: demokrati 56 mandatov, narodni zgovor 42, objedinisti 41, radikalci 32, socialisti 30; to so vladne stranke. Od opozicije so dobili zemljoradniki 29 mandatov, komunisti 9 in nacionalni liberalci 18 mandatov. — Po vesteh iz Caribroda, je vodja bolgarskih komitašev Todor Aleksandrov odpotoval v Italijo. Njegovo potovanje spravljajo v zvezo z oboroževanjem in organiziranjem novih komitaških čet proti Jugoslaviji.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

posledic. Politična skupina, ki spoštuje sebe in ki želi, da jo tudi drugi spoštujejo, je dolžna biti korektna ne samo napram državi, temveč tudi napram drugim političnim skupinam. Pisanje »Slovenca« kot oficijelnega glasila dr. Koroščeve stranke nas postavlja v neugoden položaj, da menjamo svoje mišljenje o klerikalnih in njihovi politični treznosti in da napram takemu njihovemu postopanju tudi sami drugače nastopimo. Treba je, da sprejmejo to dr. Korošec in njegovi prijatelji na znanje.« — V Belgradu so začeli pač nekoliko pozno spoznavati naše esesovece.

+ **Še enkrat o 6 milijardah.** V »Slovenca« piše posl. Vlad. Pušenjak o državnem proračunu in pravi med drugim: »Mirno lahko trdimo, da bo Slovenija plačala najmanj 15% vseh proračunskih dohodkov. Državni dohodki so proračunani na 10.344 milijonov Din, 15% od tega zneska znaša 1551.6 milijonov Din ali več ko 6 milijard kron.« — Posl. Pušenjak že lahko mirno trdi, da bomo plačali nad 6 milijard kron davka, ker on bo presneto malo plačal. Plačalo bo slovensko ljudstvo, in če poslanci SLS trdijo, da bo plačalo tako ogromne vsote, dajejo svojemu delu jako slabo spričevalo. Da bodo ljudje res popolnoma prepričani o uspehih poslancev SLS, pristavlja posl. Pušenjak še tole: »V pomirjenju vseh onih, ki bi še dvomili nad tem, ali bo Slovenija plačala šest milijard kron, omenim, da iz ravnokar sprejetih poročil za mesec oktober izhaja, da bodo v tem proračunskem letu dohodki dosti večji, kakor so proračunani in da bodo tudi iz tega razloga dohodki iz Slovenije dosegli vsaj vsoto 6 milijard kron.« Torej smo lahko pomirjeni po Pušenjakovem zatrdilu. Plačali bomo, pa je! Če pa bodo ti sijajni uspehi SLS služili tudi pri prihodnjih volitvah za pomirjenje želja poslancev Jugoslovanskega kluba, je pa še veliko vprašanje.

+ **Kdo bo plačal račun?** Poslanci veliko delajo in trpe v svoji borbi za ljudske potrebe, kakor pravijo sami in kakor jim tudi nekateri verjamejo. Zato pa se včasih tudi nekoliko oddahnejo. O teh oddihih gladro včasih tudi v javnost kaki glasovi. Tako je poročalo torkovo „Jutro“ o seji finančnega odbora med drugim tudi tole: „Radikali so za vsako ceno hoteli sforsirati še nocoj sprejetje proračuna finančnega ministristva. Situacija pa je v poznih urah postala mučna, ker so se nekateri poslanci, med njimi zlasti klerikalci predolgo mudili v gostilni...“ Vče-

rajšnji „Slovenec“ pa poroča takole iz Belgrada: „Radikali so med govorom poslanca Žebota svoj klub izpremenili v gostilno, kjer so se bratili z demokrati in proslavljali „izgon“ Radiča iz Londona.“ Kakor izgleda, je politika v narodni skupščini precej gostilniška. Račune plačuje seveda ljudstvo in jih bo še plačalo za tako politiko.

+ **»Domoljub«** piše v zadnji številki, kaj vse so poslanci SLS dosegli v finančnem odboru za Slovenijo, takoj nato pa vpije, da bo morala Slovenija plačati 6 milijard davkov na leto. Na ta način »Domoljub« nehoti dokazuje resničnost starega pregovora, ki pravi: Lastna hvala, cena mala!

+ **Kdaj se vrne Radič?** Zagrebški listi poročajo, da se bo Stjepan Radič vrnil domov šele spomladi. Baje ostane zaenkrat še v Angliji, da počaka izida angleških volitev. Ako bi volitve ugodno izpadle za angleško delavsko stranko (Labour Party), se more pričakovati ojačene Radičeve akcije. V nasprotnem slučaju pa namerava Radič kmalu zapustiti Anglijo ter obiskati druga evropska središča, v katerih bi vršil propagando za svoje načrte. V krogih njegove stranke se je razširila vest, da so radikali v zadnjem času ponovno poskušali začeti z njim pogajanja. Tako je baje bivši srbski poslanik v Londonu Milojevič skušal kot zasebnik s posredovanjem nekaterih članov angleške del. stranke priti v stik z Radičem. V Zagrebu pa so baje radikali skušali s posredovanjem nekaterih uglednih zagrebških osebnosti pričeti nova pogajanja z Radičevimi stranko. Oba poizkusa pa sta bila brez uspeha.

+ **Angleška vlada in Radič.** Listi poročajo iz Belgrada: Glede na pisanje Stjepana Radiča v »Slobodnem Domu« od 17. oktobra t. l., da angleška vlada odobrava njegovo delo in da z njim vzdržuje zveze preko nekaterih osebnosti, je naše poslaništvo v Londonu te Radičeve trditve priobčilo angleškemu zunanjemu uradu, da jih vzame na znanje. Zunanji urad je nato odgovoril našemu poslaništvu, da je odveč govoriti o tem, ker so tačas Radičeve trditve neresnične in brez vsake podlage. Hkrati je bilo naše poslaništvo obveščeno, da se je Radiču prepovedalo še vnaprej zlorabljeni pribežališče, ki ga je našel v Angliji in da se, dokler je še tam, ne sme baviti s propagando ali z delovanjem proti obstoječi vladi države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

+ **Radič izgnan iz Londona?** Belgrajski listi so prinesli te dni vest,

da je angleška vlada ukazala policijski prefekturi v Londonu, naj obvesti predsednika Hrvatske republikanske stranke Stjepana Radiča, da ne sme več ostati v Londonu. Radiču je določen rok, v katerem mora odpotovati iz Anglije. Londonska prefektura je takoj sporočila sklep vlade Stjepanu Radiču. Baje se Stjepan Radič namerava izseliti v Severno Ameriko. Doslej ta vest še ni potrjena, ali je resnična.

DNEVNE VESTI.

— **Nova Ibranilnica.** V Ljubljani se je ustanovil **Ibranilni in posojilni zavod**, reg. zadr. z o. z., ki začne poslovati dne 1. decembra t. l. na Dunajski cesti št. 23, pritlično. Zavod izvršuje vse posle kreditnih zadrug: sprejema Ibranilne vloge in vloge na tekoči račun, daje posojila, izvršuje inkaso itd. Pogoji so najugodnejši v vsakem oziru. Prvo načelstvo je takole sestavljeno: Predsednik je gospod **Fran Peterca**, širom znani veleposesnik in trgovec na Dunajski cesti v Ljubljani. Podpredsednik je g. **Josip Šiška**, stolni kanonik v Ljubljani in zemljiški posestnik na Pšati. Odbornika pa sta v celi Sloveniji najbolje znana lesna trgovca in posestnika gg. **Franjo Škrbec** in **Fran Bartol**. Ta imena so nam jamstvo za najboljši razvoj mladega in trdno zasnovanega zavoda.

— **Umrl je dne 25. t. m. v Ljubljani** umirovljeni župnik g. **Karel Čik**. Rodil se je v Ljubljani dne 4. februarja 1869 in je služboval kot kaplan v Radečah pri Zidanem mostu, Hrenovicah, Kočevju, St. Jerneju, Leskovcu in v Višnji gori. Leta 1904. je postal župnik v Žabnici, kjer je služboval do 15. julija 1920 ko je radi bolehnosti stopil v pokoj. Pogreb se je vršil v torek. R. i. p.!

— **Obmejni promet na avstrijski meji.** Jugoslovansko-avstrijska komisija, ki je od 20. m. m. razpravljala v Mariboru radi ureditve obmejnega prometa med našo kraljevino in Avstrijo, je dokončala svoje delo. Sporazum se je dosegel glede pašnikov, glede prometa na cestah, potih in mostovih, ki vodijo čez mejo, kakor tudi glede brodov in splavljenja; glede prenosa električne sile preko meje in električnih zgradb; glede regulacije Mure; glede vodnih sil in ribolova. Do sporazuma ni prišlo glede turisticke, ker avstrijska delegacija za uporabo naših poti po Karavanah ni mogla nuditi onih koncesij, ki jih je naša delegacija zahtevala. Nepotreben se je smatral sporazum glede cerkev in šol, glede lova, glede pošte, brzjava in telefona,

kakor tudi glede narodnega zdravstva, ker so medsebojni odnošaji v tem pogledu deloma že urejeni z drugimi dogovori v izvezi z izvedbo st. germainške mirovne pogodbe, glede narodnega zdravstva pa bosta obe pristojni ministrstvi neposredno razpravljali. V vseh navedenih točkah doseženi sporazumi tvorijo važno dopolnitev določb st. germainške mirovne pogodbe. Sporazum ima namen omogočiti prebivalstvu v obmejnem pasu redno in nemoteno gospodarstvo in pa zaščititi narodne interese obeh strani. Pravice do ribolova komisija ni mogla odvzeti dosedanjim upravičencem, vendar pa je naša delegacija dosegla, da bodo samo na naši strani v naših vodah izvrševali ribolov samo naši državljanji.

— **Srednje šole v Sloveniji.** Vseh srednjih šol v Sloveniji je v tekočem šol. letu 14. Med temi je 8 realnih in 4 humanistične gimnazije ter 2 realki. Vseh srednješolcev je 4391 moških in 935 ženskih, skupaj 5326; med temi gimnazijcev, odn. realnih gimnazijcev, 3351 moških in 882 ženskih, realcev pa 1040 in 53 ženskih. Na gimnazijah (real. gimnazijah) pride na 100 dečkov 25 deklic, na realkah na 100 dečkov 5 deklic. Na 100 moških gimnazijcev odpada 31 realcev. V pričetku šol. leta 1922-3 je znašalo število vseh srednješolcev 4467 moških in 953 ženskih; torej se je v tek. šolskem letu skrčilo za 76 moških in 18 ženskih, skupaj za 94.

— **Konsekracija krškega škofa.** Novoimenovani škof za otok Krk dr. Josip Srebrnič bo dne 8. decembra v ljubljanski stolnici posvečen za škofa. Ustoličenje v stolnici v Krfu pa se vrši dne 23. decembra.

— **Poštni avtomobil Brežice—Novo mesto.** Ministrstvo pošte in telegrafa je zopet otvorilo avtomobilni poštni promet Novo mesto—Brežice. Avtomobil vozi štirikrat na dan s posebnim obzirom na prihode in odhode vlakov.

— **Sprejemanje 10 dinarskih bankovcev drž. izdaje iz l. 1919 (takozvanih) »kovačev«** po državnih blagajnah. Finančna delegacija opozarja, da sprejemajo do vštetelega dne 1. februarja 1924 vse državne blagajne 10 dinarske bankovce drž. izdaje iz l. 1919 tudi za vplačila ob pogojih, ki so razvidni iz razglasa te delegacije št. A IV 3570 z dne 1. septembra 1923, ki je objavljen v »Uradnem listu« št. 84 z dne 8. septembra 1923. Do istega roka in ob sličnih pogojih pa državne blagajne v krajih, kjer ni podružnic Narodne banke, tudi posredujejo zamenjavo imenovanih podružnicah do vštetelega dne 9. februarja 1924, pozneje pa do vštetelega dne 10. junija 1924 le še pri Narodni banki v Belgradu. Izza dne 11. junija 1924 zgubijo ti bankovci vsako vrednost in se ne bodo več zamenjavali.

— **Tudi na Dunaju znajo srbsko.** Zadnjič so se peljali zastopniki naših parlamentarnih klubov na Poljsko v goste. Med potjo so se ustavili tudi na Dunaju, kjer so si poleg Pratra in drugih zanimivosti ogledali tudi restavracije. Srbski poslanec, ki ni znal nemško, je naročil v restavraciji po belgrajsko: „Kelner, donesi mi vineršniclu!“ Seveda je naročeni dunajski zrezek takoj dobil. Ponosno se je obrnil k svojim tovarišem g. poslanec in dejal: „Evo, i u Beču znadu srpski!“

— **Nove stavbe v Belgradu.** L. 1921. so v Belgradu zgradili 127 novih hiš, l. 1922. 311, a letos grade 300 novih hiš. L. 1919. in 1920. niso zgradili nobene nove hiše, ker so popravljali samo po vojni poškodovana poslopja. Od 300 hiš, ki jih letos grade, je 88 pritličnih, 120 enonadstropnih, 26 dvonadstropnih, 38 trinadstropnih, 15 štirinadstropnih, 4 petnadstropnih in 1 šestnadstropna.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarjen tvrdeke Peter Kozina z znamko Peko,** ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Brešt. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Izplačilo 20 odst. kronskih bonov.

V finančnem odboru se je tudi razpravljalo o 20% odtegljaju povodom kolekovanja kronskih bankovcev. Finančni minister dr. Stojadinović je izjavil o tej zadevi, da ni glede izplačila 20% odtegljaja storjen še noben definitiven sklep in da je to vprašanje prepuščeno narodni skupščini v rešitev potom prihodnjega finančnega zakona. Kakor znano, je bila organizacija dela pri kolekovanju kronskih bankovcev zelo pomanjkljiva, tako da še do danes ni točnih števil o izidu tega kolekovanja. Za 20% odtegljaj je bilo izdanih priznanic v znesku okoli 900 milijonov kron. Te priznanice so izdelane zelo primitivno, tako da ni izključeno ponarejanje. Knjige in bloki o kolekovanju kronskih bankovcev se nahajajo v zabojih na podstrežju finančnega ministrstva ter bi bilo potrebno za kontrolo istih okoli 50 uradnikov, ki bi imeli 2 do 3 leta dela. Nastaja vprašanje, ali se naj plačujejo ti uradniki, ali pa se naj to opusti in smatra 20% odtegljaj kot neke vrste izrednih davčnih doklad. Zaenkrat ni nobene finančne možnosti za izplačilo tega 20% odtegljaja, radi česar se tudi odgovarjajoče vsote niso postavile v državni proračun. To vprašanje ostane za enkrat odprto ter se bo re-

šilo v enem prihodnjih finančnih zakonov. Odtegnjenih 20% pri kolekovanju kronskih bankovcev je finančno ministrstvo svoječasno prevzelo in jih potem zopet spravilo v promet. Teh 20% so torej porabili za državne potrebe. Finančni minister Veljković je povodom kolekovanja kronskih bankovcev izjavil, da bo odtegnjenih 20% izplačano v gotovini povodom zamenjave kronskih bankovcev z dinarskimi. Ta obljuba pa se ni držala, temveč je bila izdana nova naredba, po kateri bi se imelo to vprašanje urediti pozneje. V finančni zakon je bila potem sprejeta določba, da se izplačilo 20% odtegljaja izvrši za zneske do 1000 dinarjev. Pa tudi to se kljub določbi finančnega zakona ni izvršilo. Sedaj pa nima po izjavi finančnega ministra nobenega smisla, vstaviti tako določbo, ker ni za izplačilo odtegnjenih 20% kolekovanih kronskih bankovcev nobene finančne možnosti.

Kakor izgleda, bo tudi ostalo pri tem, da za odtegnjenih 20% kronskih bankovcev ne bomo dobili nobenega povračila, kar pomeni, da nismo zamenjali krone za dinarje v razmerju 4:1, ampak v razmerju 5:1. Cela zadeva meče kaj čudno luč na finančno politiko naših državljanov.

Polomi bank.

V Belgradu, Zagrebu in tudi v Sarajevu se pojavljajo bančni polomi. Da bo do tega prišlo in da bo tudi za bankarstvo, ki se je v Jugoslaviji razvijalo kot gobe po dežju, prišlo sedem suhih let, so uvidevni ljudje že precej časa napovedovali in pričakovali. Žal, da posledice poloma ene ali druge banke, ne ostanejo na ramenih onih odgovornih činiteljev, ki so bili vzrok poloma, ampak jih morajo nositi predvsem oni, ki so jim zaupali, in posredno tudi ostala javnost.

Novodobno gospodarstvo je brez združitve kapitala v delniških družbah ali zadrugah nemogoče. Samo na ta način, da se prihranki posameznikov nalagajo v denarne zavode, je mogoče preskrbeti trgovskim in industrijskim podjetjem potrebne kredite, poljedelcem pa potrebna sredstva za obratovanje in investicije.

Seveda so se našli v vseh časih ljudje, ki so znali izrabiti zaupanje drugih ter porabiti denar, zaupan jim v varstvo in obrestovanje, za predzre in tudi prepovedane špekulacije. Take ljudi je vojna in povojna doba rodila še v posebno velikem številu.

V zadnjih letih so nastajale banke z velikimi delniškimi glavnici, ki nikdar niso bile vplačane. Na čelu teh podjetij so se postavili ljudje, ki so znali s spretno vprizorjenim videzem zbuditi v občinstvu mnenje, da delajo izborne kupčije, s čemer so lovili denarne vloge. Predsedniki in ravnatelji bank, ki so sami imeli le malenkostno število delnic v svojih rokah, so špekulirali z vloženi tujimi denarji, kakor da bi bila njihova lastnina. Banke so snovale brez potrebnih gospodarskih predpogojev razna industrijska podjetja. Pri tem so pozabljali, da je treba za dobro industrijo tudi kvalificiranih moči, pravilnega kalkuliranja, odjemalcev in tudi potrebnega obratnega kapitala. Radi padca vrednosti denarja so se podražile cene stavbnega gradiva in delavske plače, tako da se je porabil razpoložljivi denar, predno so začela posamezna podjetja sploh obratovati. Ker je zmanjkalo obratnega kapitala, je morala banka, ki je podjetje financirala, jemati denar iz svojih tekočih poslov, ki so vsled tega prišli v zastojo, tako da dostikrat ni mogla zadovoljiti svojih dolžnikov. Če taka industrijska podjetja niso uspevala, so jih združevali v sindikate in izvrševali transakcije, pri katerih so navadno mali delničarji izgubljali svoj denar. Nekatere banke so špekulirale z devizami, prodajale nepokrite čeke, ko pa so prišle na dan te mahinacije, so seveda bili prikrajšani vlagatelji. V vsakem slučaju je bil prizadet lahkoverni človek in ni čuda, če pada ponekod zaupanje ljudi v denarne zavode in če ponekod ljudje raje drže denar doma, kakor pa, da bi ga nalagali v denarne zavode. Tudi tu ima sedanje veliko pomanjkanje denarja svoje vzroke.

Polom kake banke pomenja za ti-soče ljudi gmotno škodo, za posameznike uničenje njihove eksistence, najhujše pa je, da omaja zaupanje prebivalstva v denarne zavode, kar more imeti najslabše posledice za narodno gospodarstvo. Vsemu temu je vzrok pomanjkanje zdrave trgovske morale. Kaj je pravzaprav danes morala? Tisti, ki bo srečno špekuliral in goljufal, bo vedno spoštovan. Trгоvec, ki je radi svoje nesolidnosti ali neprevidnosti prišel v plačilne težkoče, bi moral po vseh človeških pojnih sam nositi posledice svojega gospodarstva. Upniki seveda se zбоje dolgotrajnega dragega pravedanja, radi česar pride do prisilne poravnave, v kateri plača falitni ali insolventni trгоvec 10 do 50 odstotkov svojih obveznosti, čez par tednov pa otvori novo trgovino z denarjem, ki ga je prihranil pri taki po-

ravnavi, — in vse ga časti, da je prebrisan človek. Enako je s polomi bank v Belgradu in Zagrebu. Ravnatelji in upravni svetniki teh bank imajo svoje mošnje že na toplem, upniki, vlagatelji pa gledajo, če bo ostal kje še kak vinar v zašpekuliranih blagajnah.

Bančne koncesije so se v mnogih slučajih podeljevale iz politično-strankarskih ozirrov ljudem, ki niso nudili nobenega jamstva za pravilno uporabljanje tujega denarja. Popolnoma gotovo je tudi, da niso oblasti vršile v polni meri svojih dolžnosti. Oblast ima pravico nadzorstva nad bankami, ki bi ga morala vršiti zlasti nad onimi zavodi, ki se pečajo s podjetji, katera ne spadajo neposredno v njihov delokrog. V pomirjenje javnosti bi morala oblast svojo nadzorstveno pravico čim strožje izvajati.

O slovenskih denarnih zavodih lahko rečemo, da so še najsolidnejši. Za slovensko javnost ni nobenega vzroka za nezaupanje napram našim slovenskim denarnim zavodom. Toda jasno je, da morejo imeti polomi bank v Belgradu, Zagrebu in drugod, ki so že nastali in ki se še napovedujejo, posredno tudi vpliv na naše narodno gospodarstvo v Slovenji, vsled česar moramo te pojave spremljati s pozornostjo.

Treba je, da se zavarujemo pred morebitnimi posledicami, ki jih morejo imeti taki pojavi na naše domače zavode. Jasno je, da je previdnost v sedanjem času splošnega pomanjkanja denarja še bolj umestna kakor kdaj prej. S previdnim postonanjem ne bomo koristili samo slovenski javnosti, temveč tudi celokupni državi, ker bomo ohranili to, kar je zares zdravo.

Poravnajte naročnino!

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Naš izvoz in uvoz.

Po zadnjih vesteh se je tekomi letošnjega leta naš izvoz v inozemstvo znatno povečal. To je za naše narodno gospodarstvo velikega pomena, ker je od večje aktivnosti naše trgovinske bilance odvisno v veliki meri tudi vprašanje vrednosti našega denarja in s tem v zvezi tudi cela vrsta drugih gospodarskih in socialnih problemov.

Z ozirom na pasivnost naše trgovinske bilance je bilo od obstoja Jugoslavije najneugodnejše lansko leto.

L. 1922. smo izvozili po uradnih statističnih podatkih:

	vrednost v Din
pšenice	132,653.544
koruze	42,707.661
pšenične moke	136,284.039
zdroba	3,220.913
otrobov	11,884.959
fižola	26,327.845
krompirja	8,433.715
sadjja	9,809.925
sliv	222,863.695
marmelade	9,516.668
vina	34,310.181
žganja	181.177
špirita	5,309.328
zdravilnih rastlin	36,220.387
opija	11,186.306
limelja	19,522.035
konoplja	107,216.758
vitarskih izdelkov	6,438.988
konj	111,372.641
žrebet	27,282.149
mul	371.345
oslov	12.350
govedi	333,798.562
prašičev	220,518.510
drobnice	35,327.491
perutnine	23,611.371
mesnih izdelkov	322,592.326
svinjske masti	16,097.014
surovega masla	8,431.027
sira	48,984.946
jaje	321,185.583
govejih kož	40,359.858
kozijh kož	4,151.402
ovčjih kož	24,478.882
kož od divjačine	18,798.778
drv	35,893.071
stavbnega lesa	520,818.266
železniških pragov	22,372.068
lesnih izdelkov	43,966.654
taninskih izvlečkov	20,800.735
tanina	16,860.074
sode	11,702.877
calcium-carbida	31,617.030
calcium-cianamida	14,452.574
ferrosilicia	12,272.356
cementa	72,183.630
železa v ploščah	15,009.796
železa neobdelanega	2,510.179
svinca, sirovega	9,842.482
svinca v ploščah	29,503.455

bakra	122,882.088
drugih rud	33,897.830
železnih posod	15,588.574
drugih predmetov	277,423.037
celokupna vrednost izvoza je torej znašala	3,691.166.163

V istem času pa je znašala vrednost uvoza 6.441,876.189 Din.

L. 1922. so uvozili v Jugoslavijo:

	kg	vrednost v Din
agrarnih proizv.	97,198.445	660,450.550
živinorej. proizv.	8,032.967	146,172.437
gozdarsk. proizv.	59,877.600	81,559.767
kmet. proizvodov	55,682.250	382,348.349
živil	906.854	21,248.421
mineralij	481,743.993	482,404.729
masti, olja itd.	5,656.848	50,246.700
kemikalij	69,293.103	282,566.603
tekstilij	28,482.295	2,385,922.562
usnja in krzna	2,404.024	173,450.823
papirja	21,134.355	126,733.662
kavčuka	1,058.657	57,224.254
pletenin	167.437	4,959.295
krtač, sit	84.809	3,831.914
gravirskih del	9,652.614	69,206.635
kamnitih izdelkov	60,033.692	88,224.253
steklenih izdelk.	12,236.031	106,565.494
kristalnega blaga	140,502.722	353,004.114
strojev	39,399.623	432,359.104
umetnin	237.756	16,856.330
drugih predmetov	—	14,540.133

Celokupni uvoz je torej znašal 1.093,982.230 kg v vrednosti 6 milijard 441,876.189 Din. Vrednost uvoza je bila za 2,850,710.000 Din večja od vrednosti izvoza, tako da izkazuje naša trgovina z inozemstvom znatno pasivnost.

V svrhu preglednosti naše trgovinske bilance navajamo v naslednjem številke razvoja naše zunanje trgovine v zadnjih štirih letih.

V tisočih dinarjih je znašal:

leta	izvoz	uvoz	pasiva
1919	786.939	2,982.067	2,195.128
1920	1,320.606	3,465.819	2,145.203
1921	2,460.737	4,122.097	1,661.360
1922	3,691.166	6,441.876	2,850.710

Iz tega pregleda je razvidno, da je pasivnost naše trgovinske bilance že počasi ponehavalala, ko se je lani začela zopet rapidno povečavati in prekosila znatno celo izid l. 1919. Ta neugoden zaključek naše trgovinske bilance iz l. 1922. pripisujejo padcu naše valute, največ pa zvišanemu uvozu, ki se je povišal za več kot tretjino od l. 1921. Vlada tudi trdi, da je glavni vzrok neugodnega zaključka trgovinske bilance v preteklem letu dejstvo, da so se v uvozno statistiko vštete tudi vse reparacijske dobave. Da prejete reparacijske dobave ne moremo šteti med pasiva naše zunanje trgovine, je jasno, zato bi pa bilo potrebno, da bi se objavile o tej zadevi podrobnejša

pojasnila, ker je gotovo, da more imeti poslabšanje naše trgovinske bilance neugodne posledice v inozemstvu glede določevanja vrednosti naše valute.

Kakor se sodi, se naša zunanja trgovina letos veliko bolj ugodno razvija. Po uradnih podatkih je znašal letos samo v prvih šestih mesecih izvoz 3.333,824.453 Din, torej skoraj ravno toliko kakor celo lanskono leto, kar pripisujejo v glavnem ugodni letini. Seveda je treba počakati konca leta in poleg tega tudi še ni znano, če se ni z vrednostjo izvoza zvišala tudi vrednost uvoza.

Glede izvora uvoženega blaga l. 1922. so bili objavljeni nastopni podatki:

dežela	vrednost v Din	%
Avstrija	1.861,216.538	28.89
Češkoslovaška	1.227,947.419	19.84
Italija	985,308.314	15.30
Nemčija	462,046.619	7.17
Anglija	458,682.747	7.12
Rumunija	243,539.971	3.78
Zedinjene države	225,369.320	3.50
Francija	195,855.556	3.04
Grška	181,518.788	2.82
Mažarska	169,253.498	2.63
Holandska	95,390.901	1.48
Indija	58,388.451	0.91
Bolgarska	54,034.581	0.64
Belgija	40,036.114	0.62
Švica	26,062.657	0.40
Poljska	25,054.463	0.39
Egipt	13,391.727	0.21
Italija (zas. pokrajine)	10,211.568	0.16
Argentinijska	9,539.039	0.15
Reka	9,248.560	0.14
Albanija	8,195.416	0.13
Norveška	5,812.062	0.09
Turška	4,290.792	0.07
Brazillija	4,290.792	0.07
Danska	4,179.506	0.06
Portugalska	2,483.124	0.04
Alžir	2,384.900	0.04
Kitajska	2,156.969	0.03
Španija	1,839.629	0.03
Java	833.360	0.01
Rusija	814.356	0.01
Švedska	642.391	
Japonska	434.200	
Perzija	245.200	
Finska	78.860	
Tunis	63.335	
Čile	51.000	
Kanada	47.500	
Venezuela	28.000	
druge dežele	880.586	0.01

GOSPODARSTVO.

g Ukinjenje davka na obresti hranilnih vlog. Minister za trgovino in industrijo dr. Kojić je zastopnikom tiska podal izjavo, kako namerava trgovinsko ministrstvo dvigniti smisel za varčevanje in število vlog v naših hranilnicah. Med drugim je tudi izjavil: Glavni razlog za abstinenco našega občinstva, da ne vloga svojih prihrankov v naših denarnih zavodih, so bile poleg ostalih tudi sorazmerno visoke davčne mere, ki obremenjuje dohodke iz teh vlog (rentni davek). Po tabeli za preračunanje davka in doklad iz leta 1919. na obresti hranilnih vlog je razvidno, da državni odbitek iz naslova davka na obresti v letnem znesku 2500 dinarjev znaša v Srbiji 16.60%, in da se ta davčna mera progresivno povečava in da pri znesku 6000 Din letnih obresti znaša že 27. 67 odstotkov. Da se dvigne med narodom varčevanje in s tem kolikor toliko tudi oblaži kreditna kriza, ki obstoja, je minister za trgovino zaprosil ministra financ dr. Stojadinovića, naj ukrene potrebno za olajšanje tega davčnega bremena na obresti, ki pritiska na vlagatelje in na denarne zavode. Finančni minister se je odzval prošnj in je finančni odbor na predlog finančnega ministra vstavil v načrt finančnega zakona za proračunsko leto 1923-24 določilo, s katerim se oproščajo od vsakega davka obresti hranilnih vlog, ki ne znašajo več kakor 5000 dinarjev na leto. Minister za trgovino pričakuje, da bodo denarni zavodi upoštevali smernice, ki so vodile vlado in narodno skupščino pri tej odločitvi in da bodo povečali obrestno mero za hranilne vloge na račun ukinitvenja obrestnega davka. Finančni minister pričakuje, da bo občinstvo, ki hrani doma gotovino, začelo vlagati prihranke v denarnih zavodih, in da se bo s tem kolikor toliko pripomoglo k razpoložljivosti gotovega kapitala. Kar se tiče vnemirjenja vlagateljev radi zadnjih bankerotov nekaterih bank, je izjavil minister za trgovino, da je ministrstvo, kateremu načeluje, poostrilo kontrolo po svojih posebnih organih in jo bo še ojačilo sporazumno z Narodno banko. Ta kontrola se bo dnevno vršila, apelira pa tudi na privatno inicijativo, to je na inicijativo vlagateljev, ki naj pazljivo spremljajo delovanje posameznih bank, katerim so zaupali svoj denar.

g Preselitev državne podkovske šole na Selo. Ker je kmetijska družba odpovedala oddelku za kmetijstvo na svojem dvorcu na Poljanski cesti vse prostore, v katerih je bila nastanjena državna podkovska šola in se mora le-ta vsled tega in da se zmanjšajo izdatki

Nov pisalni stroj

znamke »UNDERWOD« se prodaja. Naslov pove uprava lista.

za ta zavod, preseliti v lastno poslopje državne žrebčarne na Selu, prekine se na državni podkovski šoli Poljanska cesta vse obratovanje do nadaljnjega. Zopetna otvoritev podkovske šole in podkovskega obrata se bode svoječasno zepot obznanila.

g Vinski sejem v Krškem, katerega je priredila preteklo sredo krška občina, je bil prav dobro obiskan. Prišlo je nepričakovano mnogo vinskih trgovcev in gostilničarjev iz vse Kranjske, zlasti iz Ljubljane in Gorenjske, ter iz Spodnje Štajerske. Živahna kupčija se je razvila šele proti poldnevu, ko so se kupci nekoliko orientirali in so producenti odnehali v cenah. Prodalo se je okrog 25 vagonov vina, največ 22 do 24 K, nekaj pa tudi dražje, ozir. cenejše. Mnogo se je gotovo še pozneje prodajalo, ker so se popoldne kupci razkropili za vinogradniki na vse strani. Uspeh tega sejma je bil v vsakem oziru prav dovoljen.

g Izvoz iz Slovenije. V početku jeseni se je pričakovalo, da se bo pri letošnji dobri letini razvil precejšnji izvoz tudi iz Slovenije, zlasti izvoz krompirja in fižola. Krompirja se je izvažalo nekaj, menda največ v Švico. Ravno tako nekoliko fižola. Za mnoge države pa je bil naš krompir kljub izdatnemu padcu cen predrag. Povpraševanje inozemstva po našem fižolu je imelo največ zaradi tega manj kupčijskih zaključkov, ker nimamo pri nas vseh zahtevanih vrst fižola. Francija povprašuje zlasti po belem drobnem fižolu, vendar ne ponuja baš ugodnih cen. Izvoz krompirja je za enkrat zaradi mrazu onemogočen. Izredno majhen je v zadnjem času tudi izvoz živine in lesa. Italija ima zaenkrat zadostne lesne zaloge. Največ povprašuje sedaj po našem lesu Švica, ki ga pa, kakor se sodi, izvažata dalje.

g Žage. Po statistiki ministrstva za šume in rude je v Jugoslaviji 2654 žag in sicer v Sloveniji 2000, v Hrvaški 230, v Bosni 100, v Srbiji 283, v Vojvodini 16 in v Črni gori 25.

g Škoda vsled toče in povodnji. Po statističnih podatkih ministrstva za poljedelstvo in vode znaša celokupna škoda vsled toče v tem letu 360.205.637 dinarjev, vsled povodnji pa 23.377.345 dinarjev. Največ je trpela Srbija (250 milijonov). Kljub temu je bila letošnja žetev za okrog 30 odst. boljša od lanske.

g Velesajem v Belgradu. V prošlem poletju se je ustanovil v Belgradu odbor, ki je prevzel nalogo, da priredi v Belgradu velesajem po ljubljanskem vzoru. Odbor je sklenil, da se vrši prvi velesajem v Belgradu meseca marca 1924.

g Kolki po 100 dinarjev s 1. devembrom neveljavni. Ker se je pojavilo

mного falsifikatov, je finančni minister odredil, da se 100dinarski kolki s 1. decembrom umačnejšo iz prometa. Ti kolki zgube s 1. decembrom vsako vrednost.

g Izvoz živine iz Vojvodine. Izvoz živine iz Vojvodine je v zadnjih mesecih znatno padel. Vzrok leži v tem, da so po Vojvodini zelo razširjene kužne bolezni in so sejni večinoma zabranjeni, da se prepreči nadaljno širjenje nevarnih kužnih bolezni. Zato pa je izvoz srbske živine zelo narasel. Večinoma se ta živina izvažata preko Subotice v Avstrijo in Čehoslovaško.

g Žetev v Bolgarski. Po statistiki bolgarskega poljedelskega ministrstva je znašala letošnja bolgarska žetev 1.055.000 ton pšenice na 914.000 ha posejane površine, 215.000 ton ječmena na 175.000 ha, 267.000 ton riža na 245.000 ha, 145.000 ton ovsa na 180.000 in 6.000.000 ton koruze na 136.000 ha posejane površine.

g Prost izvoz iz Romunije. Romunska vlada namerava v kratkem dovoliti prost izvoz najvažnejših poljskih pridelkov.

g Italijanska letina. Italijanska gospodarska politika skuša povečati pridelek žita, da bi ga bilo treba, kar le mogoče malo uvažati. Letošnje številke pridelka kažejo, da to stremljenje ni bilo brez uspeha. Letošnji pridelek pšenice se ceni na 5.4 milijona ton proti lanskemu 4.3 milijona tone. Povprečni pridelek 1911-1922 je znašal 4.7 milijona ton. Obdelana zemlja se je letos povečala za 47 ha. Povprečni pridelek za ha znaša letos 1154 kg proti 946 kg v letu 1922.

g Romunska zunanja trgovina. V preteklem letu je Romunija uvozila za 11.900 milijonov lejev blaga. Istočasno je znašal izvoz 12.162 milijonov. Bilanca izkazuje prvokrat po vojni aktivum, ki znaša 362 milijonov.

g Svetovna letina. Po statistiki letošnje svetovne letine presega letošnji povprečni pridelek pšenice za 3 do 14 odstotkov predvojni pridelek v letih 1909-1913. V tej statistiki pa še ni všteta Rusija. Evropa je v primeri s svojo predvojno produkcijo še precej zaostala. Najbolj je nazadovala Rusija. Povečanje poljedelske produkcije je povzročilo edinole razširjenje poljedelstva v Ameriki, kjer se je pridelalo samo v Argentini 31 odstotkov več, kakor leta 1922.

g Padanje nemške marke. V soboto je notiral dolar v Berlinu 4190 milijard mark. En dinar bi torej notiral 50 milijard mark.

g Službeni tečaji zunanjih valut. Po sklepu finančnega ministrstva veljajo za mesec december nastopni službeni tečaji: 1 napoleondor 310, 1 zlata turška lira 350, 1 angleški funt šterling 385, 1 dolar 85, 100 francoskih frankov

480, 100 švicarskih frankov 1550, 100 grških drahem 140, 100 italijanskih lir 380, 100 češkoslovaških kron 250, 100 madžarskih kron 045, 100 rumunskih lejev 44, 100 bolgarskih levov 75, 100 poset 1050, 100 danskih kron 1380, 100 avstrijskih kron 0.12, 100 poljskih mark 0.005 Din.

g Vrednost denarja. V Curihu velja 100 dinarjev 6 švic. frankov 55 centov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 87-87.50 dinarjev, 1000 avstr. kron 1.24-1.25 dinarjev, 100 romunskih lejev 41-42 dinarjev, 1 švicarski frank 15.40 dinarjev.

RAZNE.

r Ameriški milijarder Ford in stanovanjska kriza. Radi vedno naraščajoče stanovanjske bede v celi Ameriki je ameriški milijarder, znani tvorničar avtomobilov Ford, izjavil, da bo v bližini neke svoje tvornice zgradil 30.000 hiš, ki jih bo prodal po lastni ceni.

r Gledališka igralka — častni doktor. Pred dnevi je vsenučilišče v Manchestru podelilo doktorat prava honoris causa med drugimi odličnimi intelektualci tudi eni najznamenitejših angleških igralk, Miss Sybil Thorndike. Po svečani promociji je mlada dama z ekspresnim vlakom odpotovala zopet v London, kjer je zvečer, kakor navadno, nastopila v gledališču.

r Zanimiva zdravniška pogodba. Predsednik družbe za gradbo lokomotiv v Philadelphiji, Samuel Waklen, je sklenil s svojim zdravnikom pogodbo, ki je doslej menda edina te vrste. Tovarnar se je obvezal plačati svojemu zdravniku visok honorar, ki poleg tega še dnevno narašča, zdravnik pa mora jamčiti za popolno zdravje svojega klijenta. Vsaka bolezen ima za posledico znižanje honorarja. Rezultat te pogodbe je bil ta, da Waklen že 10 let ni bil bolan.

r Poklici najdebelejših ljudi. Anglež Clarens iz Portsmoutha je izdelal statistiko o poklicih najdebelejših in najtežjih ljudi. Po tej statistiki so na prvem mestu mesarji in policisti. Te dve kategoriji imate krog 90 kg. Zatem so zidarji, vrtnarji in advokati (krog 82 kg), nato trgovci in pisarji (krog 76 kg), novinarji, bankirji in poslanci (74 kg). V zadnji vrsti so krojači, slikarji, muziki in tramvajski kondukerji. Tako je v Angliji. Pri nas bi statistika policistov, zidarjev, vrtnarjev, pisarjev, novinarjev in sličnih stanov izkazala gotovo rezultate pod normalo.

r Mrlič izpremenjen v solni steber. V starem rudniku soli v Akna Sugatata so našli truplo delavca, ki je po ugotovitvi zdravnikov ležal v rudniku kakih 50 let. Mrlič, v čigar prsi je bil zasajen dolg lovski nož, se je izpremenil v steber soli. Na sebi je imel obešeno rudarsko svetilko, ki je tako zastarelega tipa, da take niso videli najstarejši rudarji.

r Samomori v češkoslovaški vojski se glasom statistike vojnega ministristva zadnji čas zelo množe. Od oktobra 1921 do septembra 1922 je zabeleženih 106 samomorov, od oktobra 1922 do oktobra 1923 pa zopet 91. V parlamentarni komisiji za vojne zadeve je napravila statistika zelo mučen utis in sklenilo se je izvesti posebno anketo, da se prouče razlogi za samomorilstvo v armadi.

r Ameriško zračno brodogeje potuje okrog sveta. Poveljnik ameriškega zračnega brodogeje je izjavil novinarjem, da bo del brodogeje prihodnje pomlad potoval okrog sveta. Potovanje se bo pričelo na atlantski ameriški obali preko ameriškega kontinenta do Alaske, odtod preko Behringove ožine, ob iztočni obali Azije, preko Indije, Perzije v Evropo, odtod v Skandinavijo in Grönlandijo, odkoder bo krenilo zopet proti jugu na svoje izhodišče. Letala bo zgrajena tako, da bodo lahko preletela 2000 milj brez pristanka na zemljo.

r Celoletni proračun sovjetske Rusije. Iz Moskve poročajo, da je sovjetski finančni komisar Sokolnikov izjavil, da bo 1. decembra predložen prvokrat proračun za celo leto, mesto proračunov za tri in štiri mesece. Proračun za leto 1923-24 znaša 1750 milijonov zlatih rubljev, medtem, ko je znašal proračun prejšnjega leta 1250 milijonov. Dve tretjini stroškov bosta kriti z dohodki, tretji del pa s krediti in samo v neznatni meri z emisijo. Ruski papirnati denar se bo rabil kot drobilj. Sovjetske devize bodo nadomeščene z zakladnimi priznanicami in srebrno veljavo.

r Električna luč brez žične napeljave. Češkoslovaškemu elektrotehniku Pavličku iz mesta Mosty se je baje posrečilo izumiti električno luč brez žične napeljave. Pavliček zatrjuje, da se mu je potom male brez-žične postaje, iz oddaljenosti 5 km, posrečilo pripraviti k žarenju električne žarnice, ki imajo svetilno moč 25 sveč. Izumitelj bo dal svojo iznajdbo patentirati. Vest o tej iznajdbi je vzbudila v javnosti veljkansko zanimanje, a tehnični strokovnjaki so v tem oziru zelo skeptični in sploh ne verjamejo, da gre za resno iznajdbo.

r Žrtve alkohola v Franciji. Zadnje statistike so ugotovile, da se nahaja v Parizu 31 tisoč obratov z vinom in drugimi alkoholnimi pijačami; potemtakem pride po en obrat na 75 prebivalcev. V vsej Franciji obstoja 500 tisoč prodaj alkoholnih pijač. Francosko ljudstvo izda za te pijače 12 milijard frankov na leto, kar bi zadostovalo za nakup vseh strojev francoske industrije, kateri se sedaj nahajajo v rokah kapitalistov. Od 150.000 Francozov, ki jih umrje na leto na jetiki, je 9 desetlin alkoholikov. Nad polovico umorov ima vzrok v alkoholu, 70 odstotkov beračev je prišlo v ubožstvo radi alkohola. 80 odstotkov pariških tatov so sinovi alkoholikov.

r Umor dolarskega milijonarja. Bankirja W. H. Supphena v New Yorku, ki je nedavno podedoval 6 milijonov dolarjev, so

našli pred dnevi v stanovanju mrtvega. V rokah je še držal pišto, v kateri je bil tabak impregniran s ciankaliem. Policija sumi, da so se morilci splazili ponoči v njegovo pisarno in mu zastrupili tobak. V ozadju je baje ženska afera.

r 429 km na uro. Poročnik ameriške mornarice A. J. Williams je na aeroplanu preletel 429.17 km na uro. Vrhovni poveljnik pomorskega letalstva je radi tega prepovedal, da bi še kdo poskušal napraviti bolje, zakaj nov poskus bi utegnil biti skrajno opasen. Zanimivo je, pregledati svetovne rekorde iz te panoge: L. 1906. Santos Dumont 41 km 292 m; 1907 Henry Farman 52.7; 1909 Louis Bleriot 76.915; 1910 Leon Morane 106.508; 1911 Edouard Nieuport 133.136; 1912 Jules Vedrines 170.777; 1913 Maurice Prevost 203.850; 1919 Bernard de Romanet 268.631; 1920 Sadi Lecointe 313.048; 1921 Sadi Lecointe 330.275; 1922 Br. Gen. WM Mitchell 316.28; 1923 poročnik A. J. Williams 429.170. Do zadnjih dveh so bili rekordi v francoskih rokah.

r Repatico »D'Aarest« so zasledili astronomi leta 1851 prvič in ugotovilo se je pozneje, da preleti svojo pot okolu solnceva v 7 letih. Zadnjikrat se je videla ta repatica leta 1910, torej bi se morala pokazati zopet leta 1917, a se je ni zasledilo, vsled česar se je mislilo, da so jo astronomi zgrešili vsled vojnih dogodkov. Toda tudi letos se je ne more zaslediti, vsled česar je opravičeno domnevanje, da je prišla v svojem teku preblizu Jupitra in jo je ta razdrobil, tako da bodo njeni drobci za nas nevidni.

r Rusija naroča zrakoplove. Ruska vlada je naročila na Nizozemskem 500 zrakoplovov. Zrakoplovi so namenjeni za potniški in poštni promet. Prvo pošiljatev so že odpeljali v Rusijo ruski zrakoploveci.

Tržne cene.

Žito. Prošli teden je proti koncu žitni trg nekoliko oživel in so se cene okrepile. Zanimanje je bilo za moko in novo turščico. Izvoz pa tudi prošli teden ni uspeval, ker dunajski trg, ki je za naš izvoz moke merodajen, ni povpraševal po blagu. Na novosadski borzi se je živahno zaključevala nova turščica na termin za januar in februar po 225—235 Din. Pri efektivnem zaključku za promptno vtovorjenje se more dobiti nova turščica po 210 Din franko baške postaje. Poslovna tendenca je bila prejšnji teden mnogo prijaznejša nego predhodni teden. Pšenica je prošli teden narasla od 300 na 312—315 Din postavno baška postaja, kar je posledica večjega povpraševanja s strani mlinov. — Moka boljše kakovosti, se je ponujala v početku tedna po 515, a pod konec po 520 Din. Novosadska borza pa je zabeležila zaključke za dvojno sipsko moko „0“ tudi izpod 500 Din. — Turščica nova se je tržila po 210 Din postavno vtovorna

postaja, stara pa po 225—230 Din. — Oves, slavonsko rešetano blago, je ostal na ceni 245 Din pariteta Zagreb. — Fižol je ostal zanemarjen. Pisani fižol se je ponujal po 400—450 Din po kakovosti.

Živina. Na zagrebškem sejmu so bile 21. t. m. nastopne cene za kg žive teže: domači voli I. 13.25—13.75, II. 13—13.5, III. 10—11, bosanski voli I. 12—12.5, II. 10—11.5, III. 9—10, mlada živina 10.75, —12.5, krave I. 11.5—12.5, II. 10—11, bosanske 8—9, teleta I. 21.5—22, II. 20—21, svinje pitane sremske 25—27, II. 21—22.5. — Cene v drugih krajih so bile sledeče: Ljubljana: prašiči debeli 23—26 Din; krave 11—13 Din; teleta 19 do 21 za 1 kg žive teže. Maribor: prašiči 23 do 26, debeli voli 13—15, poldebeli 12—13.50; biki za klanje 11—13; debele krave 13 do 14; teleta 23—24 Din za kg žive teže. Osijek: boljše krave 3500—5000 Din komad ali 11—13 Din za 1 kg žive teže; tovorni konji 3000—10.000 Din komad. Belovar: mesnati prašiči 24 Din za 1 kg žive teže. Vukovar: voli 12—13; krave 9—11; teleta 18; svinje 21—24 Din za kg žive teže. Palanka: govedo 9.50—10.50; debeli prašiči 18—20 Din za 1 kg žive teže. Kragujevac: voli 9 do 10; prašiči 16—21 Din za 1 kg franko tržišče. — Na Reki so notirali: voli 6.60 do 7.40 lir za 1 kg žive teže; teleta 10—11 lir; ovni 6—6.50 lir; koze 5—6 lir; prašiči 8.75 do 9.50 lir za 1 kg žive teže. — Na dunajskem živinskem sejmu 26. t. m. so bile nastopne cene za kg žive teže v tisočih aK: voli 10.5—16.5, izjemno 19, biki in krave 11 do 16, slaba živina 8—10. — Na dunajskem svinjskem sejmu 27. t. m. so bile sledeče cene za kg žive teže v tisočih aK: debele 22—26, mesnate 20—24. Mesnate svinje so padle v cenah za 2000 aK pri kg.

Mast in slanina. V Zagrebu so bile zadnje dni povprečno sledeče cene: zajamčeno čista prašičja mast 38.50—39 Din kg, solena debela slanina 40 Din. — V Belgradu je veljala pretekli teden mast 34—36, slanina 28 do 30 Din za kg na veliko.

Krma. Na zagrebškem trgu se je prodajalo seno 100—125 za 100 kg; otava 115 do 137.50; detelja 125—140; slama okoli 105 Din.

Jačca. Na naših tržiščih je jako malo blaga. Za izvozno blago se plača 2-2.10 Din komad. Te cene so trenutno nad svetovnimi paritetami. Izgledi za izvoz so zaradi visokih cen kakor tudi radi dovoljnih količin na zunanjih trgih jako slabi. Na zunanjih trgih se pojavljajo izdatne količine iz Južne Amerike, Avstralije, Nove Zelandije, Poliske in Rusije. Tudi Rumunija je dovolila izvoz jačca.

Kože. Cene na zagrebškem trgu pretekli teden so bile sledeče: kruponi 105—110, vratovi 55—65, okrajci 40—45, boks inozemski 26—32, kravje usnje črno 100, žolto 110 do 120, usnje od mlade živine črno 150 do 170, žolto 200—225; telečje usnje črno 155 do 175, žolto 175—180 Din. Sirove kože so se tržile: bosanske 13—14, domače lahke 15—17, srednje 18—19, težke 22—23, telečje lahke 25—27, težke 30—32 Din za kg.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

Kadar je bila trudna od neprestanega blodenja, pri čemer se je skrbno izogibala poslopja, v katerem je bil zaprt Zdenko, se je vsedla na most ali na kak kamen pred vasjo ter strmela nepremično proti Homoli, usodnemu gozdu. Kadar so jo tu nagovorili usmiljeni sosedje, ki so jo hoteli odvesti v vas, je imela vedno en in isti odgovor, ki ni bil v nobeni zvezi s tem, kar so ji govorili sosedje: „Ako bi ne bilo gozda, bi ne bilo vojne, niti Petra Bureša, Zdenko bi ne bil obešen, moj oče bi ne bil lopov, — in jaz sem privabila Petra Bureša.“

Liduška seveda ni vedela, da pravzaprav sedaj niti govora ni bilo več o gozdu, da so že na obeh straneh pozabili, zakaj se je v resnici pričela vojna, da prvotni sovražnik Dušničanov sploh ni več obstojal. Ko je Občovancem pogorela vas, so se umaknili s kmečkim advokatom globoko v gozdove do bregov Vltave. Posamezniki so se sicer hoteli maščevati radi požiga njihove domačije, toda stari Mika je ostal trdnjše kakor kdaj prej na zakonitih tleh. „Nobenega maščevanja, nobene samopomoči!“ je dejal, — „sedaj ko se bliža cela zadeva svojemu koncu, se moramo še strožje varovati vsakega nezakonitega čina!“ In Občovanci, ki so vsekakor postali ubogi in obupani, kakor je želel Peter Bureš, se vseeno niso pridružili upornikom, temveč so poslušali advokatske besede svojega župana ter se umaknili v gozdove, odkoder so se kmalu razkropili na vse strani, da so prosjačili kot ubogi pogorelci in pripovedovali od kože do kože grozovitosti o Petru Burešu.

Občovanci niso bili osamljeni.

Očetje kapucini, ki so zjutraj po zavzetju njihovega samostana došli na nepojasnen način v Dobriš, malo mestece na praški cesti, ki je bilo last kneza Colloredo - Mansfeld, ter spravili pod streho svojega od mrtvouda zadetega superijorja in najvažnejše samostanske listine, so se razkropili v okolici na vse strani ter svarili ljudstvo pred vabami brezverskega Petra Bureša, ki se je zvezal s krivoverci in ki ga čaka huda kazen, ker da se že pripravlja gospoška, da ga prime in uniči njegove pogubne načrte. Celo dobrodušni pater Prokop je bil ves razjarjen in ni mogel odpustiti Petru Burešu, da mu je

onemogočil njegovo priljubljeno delo, pisanje samostanske kronike. Med menihi, ki so hodili po vaseh, pa ni bilo patra Kvirina. Vohuni, ki jih je poslal Peter Bureš v Prago, da bi zvedeli, ali grozi skorajšnja nevarnost, so ga videli, kako se je vozil v rdeči kočiji z gubernija k generalnemu poveljstvu in od generalnega poveljstva k guberniju.

Toda tudi brez njega so dosegli menihi, da je ostala pokrajina ob praški cesti mirna. Kaj je pomagalo Petru Burešu, da je imel v svojih rokah samostan, ki je obvladal praško cesto?

Med tem ko so se razpletali vsi ti dogodki, je cvetela in zelenela Homola, usodni gozd, ki je bil povod vse nesreče, mirno dalje v žarkih poletnega solca. Nič ni oviralo rasti dreves, sekire so rjavale v koteh in oni, ki so jih nekaj vihteli, so nosili sedaj orožje za pobijanje ljudi, ali pa so kot ubogi pogorelci prosjačili po deželi. Ptiči so nemoteno gnezdili v vejah, vabil je ščinkovec, trkala žolna in pel divji petelin. Divjačina je živela nemotena v svojih zatišjih, nihče jo ni preganjal. Ponosno je hodil po temnem lesu jelen, veselo skakljala mlada srna, in celo divji mrjasei, ki jih že dolgo časa niso videli, so se podili skozi zeleno grmovje. Kadar je zlatilo solnce vrhove gozda, je bil

tako lep, vesel in živahen, da so ga kakor nekaj gledali Dušničani z lju-beznijo. To pa so bili zadnji smehljaji lepega gozda.

Nekega večera se je dvignil iz njegove srede gost temen steber dima, ki je postajal vedno gostejši in temnejši ter obstal kakor ogromen preteč oblak, vedno bolj naraščajoč nad gozdom in vasjo.

Dušničani so odhiteli ven iz vasi, da bi vedeli, kaj naj to pomeni. Zbirali so se v skupinah, večinoma otroci, ženske in starci, ob Litavki ter strmeli v nenavadni prizor, ki se jim je zdel kakor čudež. — „Gotovo pripravljajo Občovanci kaj posebnega!“ — Poslali so nekoga iz svoje srede v gozd, da bi previdno izvohal vzrok tega prizora. Toda odposlanec se dolgo časa ni vrnil in medtem so Dušničani že s strahom spoznali, kaj je. Steber dima je postajal čimdalje bolj svetlejši in končno je izgledal s širokim oblakom, ki je visel nad njim, kakor ogromno drevo s črno krono in ognjenordečim deblom.

(Dalje prtlj.)

Izdaja konzoreij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

„INDUS“

**usnjarna Karol Pollak v Kranju, prodaja:
Rider encilindrski
kondenzacijski parni
stroj od 55 HP**

še popolnoma novo ohranjen s parnim kotlom, katerega gorilna ploskva (Heizfläche) meri 26 m² in ima 8 1/2 atmosfer pritiska. Ogleđa se ta stroj lahko v tovarni v Kranju, kjer se izve tudi za prodajno ceno.

EKSPORT

„JUGOEKSIM“

IMPORT

trgovska družba

Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8
Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

Hranilni in posojilni zavod

P. Z. Z O. Z.

začne poslovati dne **1. decembra** tek. leta

v Ljubljani na Dunajski c. 23

Sprejema

**hranilne vloge pod najugodnejšimi
pogoji,**

upoštevajoč od finančnega ministra že naznanjeno davčno
prostost hranilnih vlog.

**Vloge na tekoči račun, najugodnejše po
dogovoru.**

**Daje posojila proti popolni varnosti,
najkulantnejše.**

V Ljubljani, dne 26. novembra 1923.

Franc Peterca, veleposestnik in trgovec v Ljubljani, kot predsednik.

Josip Šiška, stolni kanonik v Ljubljani in posestnik, podpredsednik.

Franjo Škrbec, lesni trgovec v Ljubljani, in

Fran Bartol, lesni trgovec v Ljubljani, odbornika.